

„SZŐLŐSI ISKOLA”

Kiállítási katalógus

Dabas 2009

a,b,c,d,e,f,g,h,i,j

A „SZŐLŐSI ISKOLA”

Kiállítási katalógus

Dabas 2009

KEDVES LÁTOGATÓ!

Szerkesztette:
Feldman László

Lektorálta:
Kapui Ágota

ISBN: 978-963-88618-0-1

Készült Dabas Város Önkormányzatának támogatásával,
a III. Szőlősi Napok alkalmából, 2009-ben

Nyomdai előkészítés: reProcolor Kft.
Nyomdai munkálatok: Pressman Nyomdaipari Bt.

Az iskola Dabasi-Szőlők egyetlen elegáns, polgári épülete volt. Magasan álló, háromsztatú ablakai, robosztus falai tekintélyt parancsoltak. Kisgyermekként egy volt a felfedezésre váró izgalmas, érdekes helyek közül. Elhagyatottságában egyfajta grund a hatalmas fák és bozótos árnyékában, hátul magas, bőven termő cseresznye- és meggyfával, ahol szívesen töltötte minden szőlősi kisgyerek a szabadideje mellett a gyomrát is. Májusban orgonát szedtünk Anyák Napjára a túlbujánzott bokrokról. S volt, aki a padlásra is felmerészkedett és letűnt korok kincseit felfedezve tért vissza. Ámított engem is temérdek könyvről és játékról szóló történettel. Így állt egymagában az enyészet „vasfogai” alatt hosszú évekig az iskola.

Pedig megélt szebb időket is. Születése, keletkezése a múlt homályába vész. 1880-ban még nem létezett, 1920-ban már állt és iskolások zajától volt hangos. A most százéves Kancsár Pali bácsi (1909–) együtt koptatta megboldogult dédapámmal az iskolapadot. Nem csoda, szüksége volt a dolgos, szőlőt művelő, helyben élő és letelepülő parasztságnak több mint százfős gyermeksereg mellett az óvó alma materre.

A homoki szőlőtelepek értéke 1880-tól kezdve jelentősen nőtt, nem csoda, hogy 1900-ban már 561 fő élt itt, ebből 113 volt iskoláskorú (12 év alatti). Álltak már tehát a falak 1920-ban, amikor messze volt még a Klebelsberg Kúnó által előterjesztett népiskolai törvény (1926. évi VII. törvénycikk a mezőgazdasági népesség érdekeit szolgáló népiskolák létesítéséről és fenntartásáról). És hosszú évtizedeken át szolgálta a családok fejlődését, tudásbeli gyarapodását és a gyermeki érdeklődés kialakulását.

Idősebbekkel beszélve visszatérő momentum az a szó, hogy sor, akár a szőlőföldön, a lakott területen az utcáink őseit sornak hívták és volt belőle három. Ha valaki az első soron lakott, vagy messzebb a falutól egy tanyán, akkor bizony sok évig, akár 4–5 éves koráig is várt, míg felfedezhette a többi sort, vagy meszszebbi tanyákat. Az iskolába pedig a dologidő végeztével, gyakran novemberben

iratkoztak be, és áprilisig jártak. A köztes időben ki-ki dolgozott, amit kellett. Legeltette a teheneket, kapált, élte az egyszerű parasztyerek életét.

Mindezeket persze, amikor játszani mentem a többi gyerekkel az iskolához, nem tudtam, nem is gondoltam ilyesmire. Később, mikor már kíváncsivá váltam, a nagyapámat faggattam, és ő mesélt régi időkről, amiket egy fiatal szinte fel sem tud fogni. Kedves, mókás történeteket iskolás korából, amikor nem járt oda, csak mellé. Vagy nagy telekről, magas hóról, amikor messzi, három kilométerről kellett begyalogni a faluba. Szó volt az ifjúság éveiről, amikor még csak bálók voltak és hol másutt lettek volna ezek, mint az iskolában.

Nem akármilyen hely volt ez, nem pusztán a tudás háza, több, egy közösség helye, a Szőlő szíve. Több mint 50 éven keresztül működött ez a szív, mely életet, tudást és ezáltal biztos jövőt teremtett. Félezer né is többen végeztek itt, és tanulták az írás-olvasás csínját-bínját, de többet is: emberséget, a világ felé való nyitottságot, összetartozás-tudatot és hazaszeretetet.

Ma már nincs iskolánk, de megmaradtak a kopott képek, az elszíneződött, fakó írások, a régi irkák és az emlékek. Jó ezeken nosztalgiázni, ahogy nagyapá velem is tette, de érdemes őket újra felfedezni. Apró gyöngyszemek ezek, amelyeket meg kell őrizni, hogy továbbadjuk, és a közösség ezzel az ismerettel felvérteződjön, tanuljon belőle.

A közösség fája csak erős gyökerekkel növeszthet nagy ágakat. A múltunk jó iránymutató és közösségi tapasztalat lehet, hogy a jövő perspektíváit magunk elé képzeljük.

Ez a kiállítás és a hozzá kapcsolódó kis emlékfűzet azt a célt szolgálja, hogy betekintést nyújtson egy intézmény életébe, de talán többre is, az egykori diákok számára egész életre meghatározó szőlői iskolás évekre.

Dabas, 2009. november

*Feldman László
a Civil Közösségi és Művelődési Ház vezetője*

Húsvéti mulatságon készült csoportkép 1911-ből

Reményik Sándor
TEMPLOM ÉS ISKOLA

Ti nem akartok semmi rosszat,
Isten a tanútok reá.
De nincsen, aki köztetek
E szent harcot ne állaná.
Ehhez Isten mindannyitoknak
Vitathatatlan jogot ad:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Ti megbecsültök minden rendet,
Melyen a béke alapul.
De ne halljátok soha többé
Isten igéjét magyarul?!
S gyermeketek az iskolában
Ne hallja szülője szavát?!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

E templom s iskola között
Futkostam én is egykoron,
S hűtöttem a templom falán
Kigyulladt gyermek-homlokom.
Azóta hányszor éltem át ott
Lelkem zsenge tavasz-korát!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

A koldusnak, a páriának,
A jöttmentnek is van joga
Istenéhez apái módján
És nyelvén fohászkodnia.
Csak nektek ajánlgatják templomul
Az útszélét s az égbolt sátorát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Kicsi fehér templomotokba
Most minden erők tömörülnek.
Kicsi fehér templom-padokba
A holtak is mellétek ülnek.
A nagyapáink, nagyanyáink,
Szemükben biztatás vagy vád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

BÁTKI JÁNOS, A NAGYBETŰS IGAZGATÓ

– az emléktábla-avatón elhangzott életrajz, fia tollából –

Bátki János 1952-ben került Dabasi-Szőlőkbe, előtte Dabason tanított. Idekerülése után nagy lelkesedéssel kezdett az iskola szépítéséhez, otthonosabbá tételéhez. Munkájához saját maga készítette az igényes és esztétikus szemléltető eszközöket, hogy ezzel is segítse a gyerekeket a tanulásban. Ugyanezt az igényességet a kollégáitól is elvárta.

Ahogy teltek az évek, az iskola egyre szépült, alakult elképzeléseinek megfelelően. Tanítványai és a szülők is egyre jobban megismerték és megszerették közvetlensége, embersége, barátságos hozzáállása miatt. Ennek is volt köszönhető, hogy ügyes-bajos dolgaikkal, kérdéseikkel és kéréseikkel is bizalommal fordultak hozzá. Jó kapcsolatot ápolt Dinnyés Lajos országgyűlési képviselővel, a Dabasi Járási Hivatallal és a központi iskolával, így is segítve az iskola gyarapodását (iskolai könyvtár, ábrák). Dabasi-Szőlők fejlődése érdekében sikerült elérnie, hogy az orvos és a védőnő hetente kijárjon rendelni, így a betegeknek nem kellett Dabasra utazni. Megszervezte a gyóni vasútállomás és az iskola közötti út javítását, karbantartását, fák telepítését. 1959-ben jelentős változás állt be azzal, hogy kiépült az elektromos hálózat Dabasi-Szőlőkben, amelynek létrehozásában is nagy szerepe volt az igazgató úrnak. 1961–62-ben sikerült elérnie, hogy telefonkészülék is legyen a településen, először csak az iskolában, így lehetőség nyílt az orvost, mentőt, tűzoltókat szükség esetén gyorsan értesíteni.

Az évek során egyre több gyermek került az iskolába és a nevelőtestület létszáma is 2-3 főről 5-6 főre emelkedett. A kezdeti években összevontan csak délelőtt tanítottak, a létszám növekedésével már délután is voltak tanítási órák. Az órák szüneteiben nagy fejlődő csatákat vívtak, katonagombokkal úgymond „pecoloztak”, amiből természetesen ő sem maradhatott ki. Hajókirándulásokat, sportvetélkedőket szervezett tanítványainak, hogy a diákok ismerete ezáltal is gyarapodjon. Képes volt a diákok érdekében estenként a szülőkhöz elmenni, hogy rábírja őket gyermekeik rendszeres iskolába járatására, vagy hogy engedjék

el őket kirándulásokra, sportrendezvényekre. Látogatásának mindig megvolt az eredménye, talán ennek is köszönhető, hogy mind a szülők, mind a diákok körében nagy népszerűségnek örvendett.

1953–69-ig mintegy 150–200 fő fejezte be tanulmányait a dabasi-szőlősi Általános Iskolában. A jól tanuló diákok szüleit sikerült meggyőznie, a gyermekek továbbtanulását illetően, ennek köszönhetően orvos, védőnő, pedagógus, mérnök is lett közülük néhányból. A 17 év alatt mintegy 30 fő lett diplomás a szőlősiiek közül. Az iskolára és a tanítványaira sok időt és energiát szentelt, talán még a családi élet rovására is.

Az 1968–69-es tanévben olyan felsőbb döntés született, hogy a felső tagozat Dabasra járjon, de erre csak 1972 után került sor. Az igazgató úr azt tervezte, hogy itt, Dabasi-Szőlőkben fog végleg letelepedni, de 1969. szeptember 1-jétől felkérték a táborfalvai iskola vezetésére. Igen fájó szívvel hagyta itt Dabasi-Szőlőket.

A távolság azonban nem csökkentette az iskola és a szőlősi emberek iránti szeretetét és ragaszkodását, volt tanítványainak sorsát figyelemmel kísérte. Dabasi-Szőlőről, az itteni emberekről mindig nagy szeretettel beszélt és emlékezett egészen 1996-ban bekövetkezett haláláig.

Dabas, 2008. szeptember

Bátki Attila

BRÓDY JÁNOS: SZABADNAK SZÜLETTÉL

(dalszöveg-részlet)

Itt születted ezen a tájon, itt ringatott az édesanyád,
Itt indultál el az útra, s itt jártad ki az iskolát.
Itt élnek a barátaid és itt találtad meg szerelmedet,
A nagyvilágon e kívül nincs máshol helyed.

Itt fogadtad szívedbe az Írást és a Gondolatot,
Itt eszméltél magadra, és itt volt mindig az otthonod.

*Az idén 100 éves Kancsár Pali bácsi iskolai képe 1920-ból
(a felső sorban balról a harmadik)*

1920-as évekbeli csoportképtöredék

1938-as osztálykép

a felső sorban állók balról jobbra: Misák József, Gyurir Ferenc, Dodog Ferenc, Hermann József, Gázsik Sándor, Tóth János, Gebura József, Dori István, Svébis Pál, Kovács János

felülről a második sorban állók: Monger Erzsébet, Tóth Eszter, Gattyán Anna, Forgács Katalin, Majoros Erzsébet, Krúlik Julianna, Gebura Mária, Józsa Erzsébet, Kovács Lídia, Hermann Erzsébet

felülről a harmadik sorban ülők: Farkas Júlia, Kovács Mária, Csonka Rozália, Precsinszki Rozália, Balázs Mária (tanító), Acsai Vilma, Kaldenecker Mária, Petrányi Erzsébet, Kovács Zsuzsanna, Keindl Rozália, Kolompár Julianna,

az alsó sorban ülők: Gázsik Jenő, Farkas István, Kollár Pál, Süveges János, Acsai András, Tóth Pál, Krúlik János, Gattyán János, Kaldenecker Pál, Szőnyi János

*Rizmajer Zsuzsanna osztályképe az 1940-es évek elejéről,
a közepén ülő tanítónő Antók Gizella*

I–II. osztály 1942

a felső sorban állók balról jobbra: Dodog József, Kronvalter Ottó, Balázs Pál, Szőnyi György, Kolompár István, Zelenák János, Balázs János, Ruttersmid József, Dormány György, Simári Antal, Farkas Pál, Kollár István, Hefler Ferenc

a második sorban állók: Ország Borbála, Precsinszki Erzsébet, Rizmajer Zsuzsanna, Kovács Julianna, Kronvalter Mária, Juhász Irén (tanító), Ország Katalin, Precsinszki Julianna, Zelenák Erzsébet, Gazsík Teréz, Szőnyi Julianna

a harmadik sorban ülők: Precsinszki József, Kolompár Irén, Rozbora Erzsébet, Surmann Magdolna, Balázs Mária (tanító), Wéber Gabriella (tanító), Gebura Julianna, Motel Teréz, Hunyadvári Ferenc, Kancsár Mihály

az alsó sorban ülők: Harmincz János, Dori Sándor, Bognár József, Precsinszki Pál, Acsai János, Ruttersmid József, Surmann András, Surmann Pál, Gyuris Pál, Gebura György, Dormány Pál

V–VII. osztály 1942

a felső sorban állók balról jobbra: Acsai András, Misák József, Dodog Ferenc, Kaldenecker Pál, Rozbora János, Gazsík Jenő, Dori István, Svébis Pál, Kollár Pál

a középső sorban ülők: Szelecski Rozália, Gattyán Anna, Spanyol Júlia, Balázs Mária (tanító), Juhász Irén (tanító), Wéber Gabriella (tanító), Forgács Katalin, Farkas Júlia, Gebura Mária

az alsó sorban: Acsai Vilma, Kovács Lídia

Iskolai színdarab szereplői az 1940-es évek elejéről
balról jobbra: Acsai Vilma, Farkas István, Monger Erzsébet, Farkas József, Farkas Ilona, Kronvalter Jolán, Tóth Eszter

Farkas Ilonka,
 Farkas Juliska,
 Gattyán Rozália,
 Kaltenecker Katalin,
 Gebura Mária,
 Gattyán Anna,
 Kaltenecker József,
 Farkas János,
 Farkas József,
 Rozsora János,
 Kovács Pál,
 Acsai István,
 Rozsora György,
 Rozsora Ferenc,
 Gebura István.

RENDEZŐ:
 ANTÓKA GIZELLA;

A "Karika Gyűrű" című
 dráma 3 felvonásos.

1944.

A karikagyűrű című színdarab szereplői 1944

1952-es osztálykép

a felső sorban balról jobbra: Szabó Teréz, Hunyadvári Erzsébet, Bárti János (tanító), Tóth Anna

a második sorban ülők: Farkas Julianna, Rizmajer Rozália, Szőnyi Mária, Csonka Teréz, Gebura Katalin, Bárti Attila, Mészáros Mária, Gattyán Mária, Farkas Mihály, ..., Lovestyán Teréz,

a harmadik sorban ülők: Farkas István, Gebura Mihály, Lovestyán István, Gebura Ferenc, Gebura Lipót, Zelenák László

Gazdaképző résztvevői az iskolában 1954

a felső sorban ülők balról jobbra: Dodog Ferenc, Gebura József, Csonka Mihály, Farkas Mihály, Forgács András, Kaldenecker József, Gebura Lipót, Lovestyán István

a középső sorban ülők: Kovács György, Lovestyán János, Csonka János, ..., Csonka Irén, ..., Kovács László, Gebura Mihály, Rizmajer József

az alsó sorban ülők: Lovestyán István, Mészáros János, Gebura Ferenc, Precsinszki István, Forgács András, Bártki János

Osztálykép 1958-ból

a felső sorban állók balról jobbra: Farkas György, Hefler Sándor, Nagy Imre, Zelenák György, ..., Kollár Sándor, Farkas György Károly, Bednárik Rozália,

felülről a második sorban állók: Presencki Mária, Pucsinszki Mária, Kázmér Erzsébet, Csonka Mária, Bottlik Mária, Debreceni Aranka, Dori Mária, Svébis Katalin, Debreceni Rozália

felülről a harmadik sorban ülők: Zsidi Katalin, Szeidenléder Mária, Kovács Margit, Dori Erzsébet, Kiss Jolán (tanító), Forgách Eszter, Rizmajer Éva, Kaldenecker Irén, Gattyán György

az alsó sorban ülők: Gebura József, Cs. Kovács István, Gebura István, Csonka Mihály, Svébis János, Bottlik István, Sponga József, Farkas Mihály

Az 1950-es évekből való osztálykép

a felső sorban balról jobbra: Sógor Mária, Sponga Mária, Ambrus Judit, Cs. Kovács Julianna, Sípos Árpád (tanító), Hefler Anna, Csonka Irén, Sógor Erzsébet, Farkas Eszter, Kaldenecker Mária

a középső sorban: Lestár István, Kollár László, Kaldenecker József, Lekli Péter, ..., Farkas József, Precsinszki Pál

az alsó sorban: Forgács Zsuzsanna, Gebura Anna, Gebura Rozália, Süveges Rozália, Precsinszki Mária, Ambrus Erzsébet

A sportpályán készült, 1950-es évekből való csoportkép

állók balról jobbra: Precsinszki Zsuzsanna, Kollár Mária, Kaldenecker Irén, Dori Erzsébet, Misák Mária, Debreceni Aranka, Svébis Katalin, Kaszap Valéria (tanító), Presencki Mária, Kázmér Erzsébet, Csonka Mária, Sponga Erzsébet, Kovács Margit, Szabó Julianna

ülők balról jobbra: Misák Rozália, Szeidenléder Mária, Dori Julianna, Zsidi Katalin, Misák Anna, Rizmajer Éva, Debreceni Rozália

Osztálykép az 1950-es évek végéről

a felső sorban állók balról jobbra: Debreceni Aranka, Kázmér Erzsébet, Botlik Mária, Csonka Mária, Bárti János (igazgató), Kaldenekker Irén, Misák Mária, Precsinszki Zsuzsanna, Dori Julianna, Kollár Mária, Kovács Margit

a középső sorban állók: Zelenák István, Kollár Sándor, Misák Anna, Farkas György Károly, Nagy Mihály, Zsidi József, Acsai Sándor, Süveges József, Koban György

az alsó sorban ülők: Kronvalter Vendel, Farkas János

Iskolai csoportkép az 1950-es évekből

a felső sorban állók balról jobbra: Forgács Katalin, Forgács Irén, Farkas Pál, Dari Lajos, Rozbora József, Bárti Attila, Fehér Erzsébet (tanító), Hefler István, Kronvalter Jenő, Lovestyán János, Kolompár István, Csonka Erzsébet

a középső sorban állók: Rácz Erzsébet, ..., Fülöp Julianna, Kaldenekker József, Lekl József, Bednárík..., Khölbaum Otilia, Szőnyi Rozália, Hrisztóf Ilona Zsuzsanna

az alsó sorban állók: Dodog Anna, Farkas Éva, Kancsár Katalin, Precsinszki Erzsébet, Szőnyi József, Cs. Kovács Rozália, Bartha Erzsébet, Rozbora Teréz, Misák Rozália

A futballpályán készült csoportkép az 1950-es évekből

a felső sor balról jobbra: Dori Mária, Forgács Katalin, Rozbora Anna, Mészáros János, Kiss Jolán, tanító Kaldenecker Katalin, Józsa Julianna, Szeidenléder István, Durai Sándor,

a középső sor: Farkas Pál, Lovestyán János, Dari Lajos, Bátki Attila, Rozbora József, Hefler István, Kolompár István

az alsó sor: Forgács Irén, Szőnyi Anna, Fülöp Julianna, Nagy Anna, Rác Erzsébet, Csonka Erzsébet

Iskolai csoportkép az 1950-es évekből

a felső sor balról jobbra: Gombor Magdolna, Dari Lajos, Zelenák Erzsébet, Csonka Erzsébet, Kolompár István, Rác Erzsébet, Lovestyán János, Fülöp Julianna

a második sor: Misák Rozália, Rozbora József, Nagy Anna, Bátki Attila, Bátki János (igazgató, tanító), Hefler István, Szőnyi Rozália, Hrisztóf Ilona Zsuzsanna, Lekl József

az alsó sor: Rozbora Teréz, Bartha Erzsébet, Kaldenecker József, Cs. Kovács Rozália, Szőnyi József, Precinszki Erzsébet, Dodog Anna, Kancsár Katalin

Az 1961-ben végzetek tablója (a grafikát Bárki János igazgató készítette)

Az 1962-ben végzetek tablója (a grafikát Bárki János igazgató készítette)

Dabas-Szőlő Állami Általános Iskola

1963-BAN VÉGZETT

VIII. OSZTÁLYA

Amália József
Cs. Boróka Zoltán
György Mihály
Hajósi Anna
Józsa Ferenc
Kovács István
László Zoltán
Mészáros József
Nagy Mihály
Papp Mihály
Rózsa János
Sándor Mihály
Tóth Mihály
Varga Mihály
Zsolt Mihály

TALÁLKOZUNK
1968-BAN

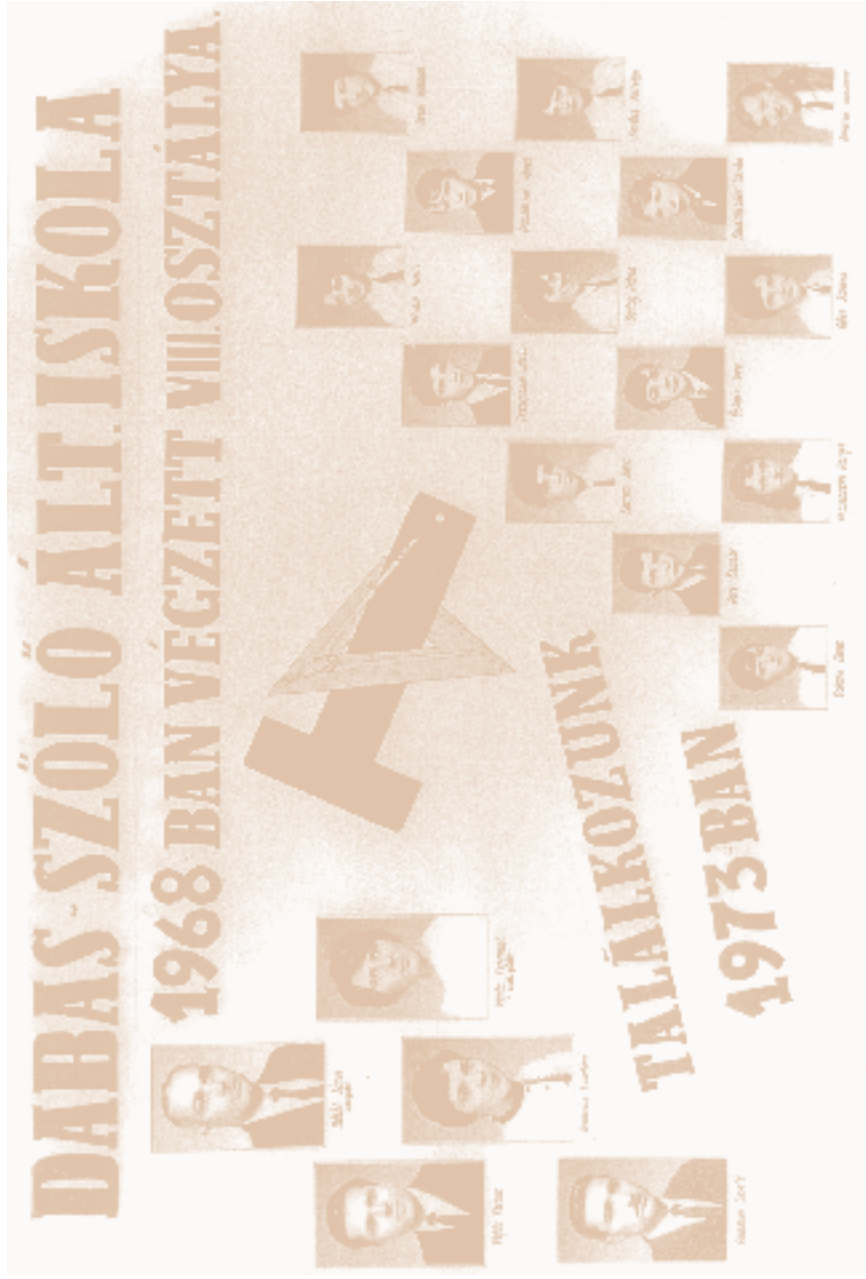
HISZŐK ÉP. BAKA

Az 1963-ban végzetek tablója (a grafikát Bárti János igazgató készítette)

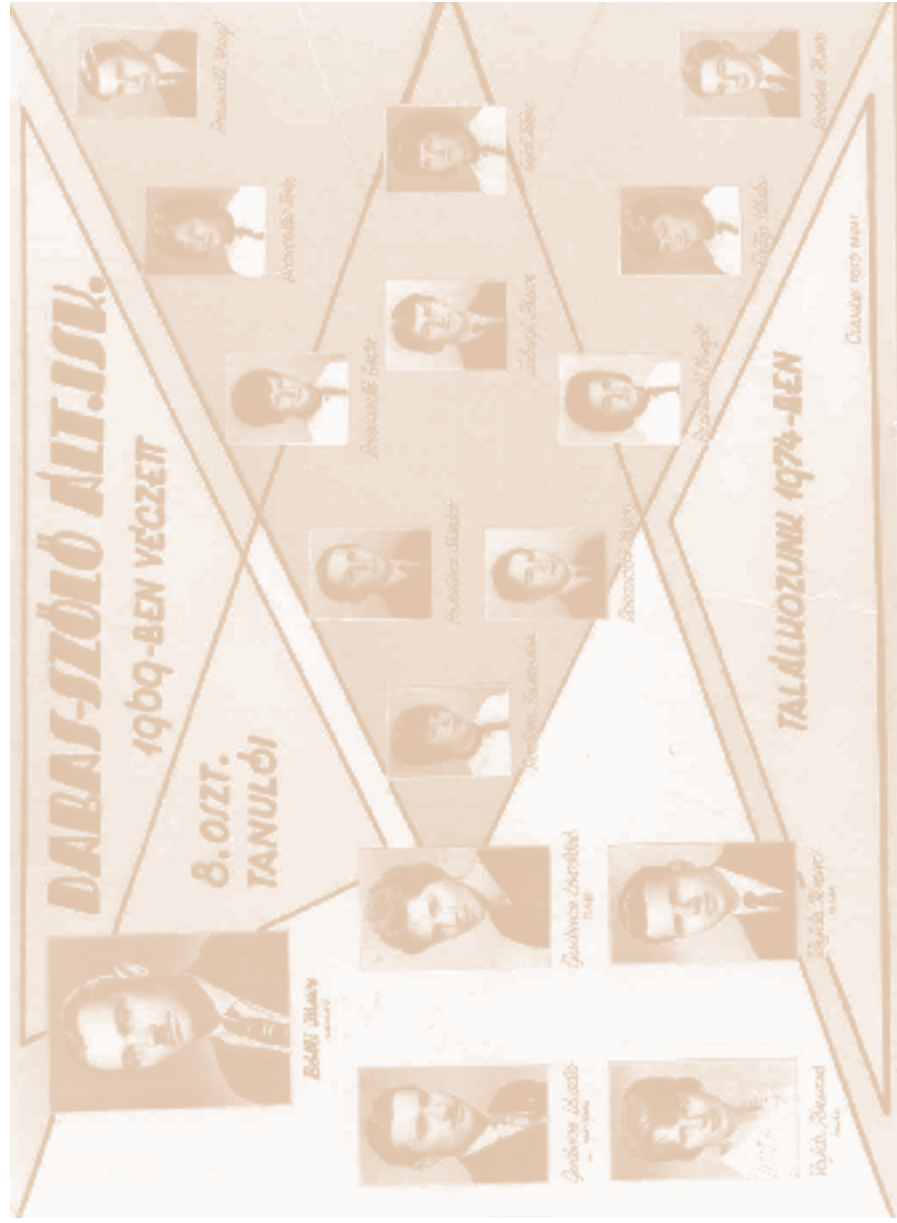

Az 1964-es első osztály képe

a felső sor balról jobbra: Józsa Ferenc, ismeretlen búcsús gyerek, Misák Mihály
a középső sor: Drozdik Ilona, Zelenák János, Dodog Ferenc, Kronvalter Rozália
az alsó sor: Kovács István, Gudmon László (tanító), Zelenák Pál

Az 1968-ban végzettek tablója

Az 1969-ben végzettek tablója

Az 1969–1974 között Szőlőben tanuló osztály képe

a felső sor balról jobbra: Seres József, Durai Julianna, Zelenák László, Józsa László, Kovács Vince, Gudmon Lászlóné (tanító), Vellai Teréz, Greman Katalin, Tóth János, Rusznyák József, Zadunajszki Imre,

a középső sor: Lantos János, Kovács Erzsébet, Lovestyán László, Szőnyi István, Kveták Vilmos, Gebura Mária, Gudmon László, Presenszki József, Durai László, Gebura Erzsébet, Drozdik Katalin, Farkas Ilona

az alsó sor: Smidt Mária, Kovács László, Dori István, Gebura Irén, Rusznyák Erika, Kaldenekker István, Rizmajer Margit, Zubai Gyula, Parancs Károly, Presenszki Lúdia

KÖSZÖNET MINDAZOKNAK, AKIK CSALÁDI KÉPEIKKEL, ÉRTÉKES DOKUMENTUMAIKKAL HOZZÁJÁRULTAK A KIÁLLÍTÁS ÉS A KIADVÁNY MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ:

Bátki János Nyugdíjas Klub közössége

Cs. Kovács István

özv. Dodog Ferencné

Dabasi Körzeti Földhivatal

özv. Gebura Józsefné

Hefler István

Hefler Istvánné

Kancsár Pál

özv. Kovács Istvánné

Kovács László

Kovács Pál

Kovács Pálné

Mészáros János

Mészáros Jánosné

özv. Precsinszki Istvánné

Precsinszki József

Precsinszki Józsefné

Rost Mihályné

Rozbora család

Sós Gáborné

özv. Svébis Istvánné

özv. Zadunajszki Józsefné

Zadunajszki Imre

Zadunajszki Imréné